

Quint József élete és munkássága. I. kötet. A T. I. T. O. E. megbízásából összeállította özv. *Quint Józsefné*. Budapest, 1943., 8-r., egy arckép és 278 l.

1928 április 28-án, Quint József születése 47. évfordulójának délutánján a Farkasréti temető ravatalozója előtt felállított szöszékről hirdette *Kornis Gyula* a végeleáthatatlan gyászoló gyülekezet nevében: »Megtörve, könnyel szemünkben állunk ravatalod körül, Quint József!... Egy derékban kettétört hatalmas tölgyfa fekszik most előttünk, virágjában zúta szét könyörtelenül a zord halál!... Te az aktív és produktív embertípushoz tartoztál, mely a munkáért és alkotásért él, nem önmagáért, de a magát halhatatlannak érző és akaró nemzetért.«

Padányi-Frank Antal nemcsak a baráti összetartás érzése, sem csupán a hivatali utód hálatörekvése vezérelte, amikor az előttünk levő könyv megjelenését lehetővé tette, hanem talán elsősorban nevelői érzéke, amikor ennek az életnek megörökítését tizenhárom esztendőn keresztül szorgalmazta.

Törekvésében — a kiadás anyagi feltételeinek ugyancsak nevelői értékű biztosítása mellett, — az volt a legszerencsésebb gondolat, hogy a kiváló pedagógus életrajzának megírására s munkáinak összegyűjtésére a megboldogultnak vele teljességgel rokonszemlélmű özvegyét kérte fel.

Szerzőnk olyan vonzóan írta meg ezt az életrajzt, hogy olvasva a könyvet, valósággal nem lehet letenni. Ellenmondást csak a végén vált ki az olvasóból; s ez is szerzőnknek a mű előszavában közölt vallomásra vonatkozik, hogy nem érzett magában arravalóságot annak megírására. Úgy látjuk, hogy Quint Józsefet, az embert, senki sem tudta volna hivebben ábrázolni, érdemeit melegebb árnyalatú, de a valóságnak megfelelő színekkel ecsetelni, mint *Quint Józsefűt*. S e mellett a kép háttérében megkapóan örökíti meg néhai *Vizhányó Károlyban* az ifjúkori barátot; *dr. h. c. Wagner Jánosban* a példájával tudományos kutatásra serkentő tanárt, néhai *dr. Vámgel Jenőben* a tehetséget felkaroló, az igyekezetet szívesen elismerő és készséggel jutalmazó professzort és igazgatót, *Drozdny Gyulában* az odaadó és lankadást nem ismerő munkatársat. Az ifjúságnak a »Részletek az útiraplóból« c. fejezet különösen tetszhetik. Ezek pompásan örökítik meg a századvégi diákvándorlások szárnybontogató szellemét, aminek serkentő, követésre készítő hatása el nem maradhat.

Mint jellemképének tartozékait közli szerzőnk Quint József alkalmi beszédeit is megfelelő csoportosításban.

A kötet utolsó harmadát Quint József biológiai munkái töltik ki. Ezek révén jutott el a nevelés élettani alapjaihoz s lett a biológus pedagógussá.

Váradi József.

Milej: Salamon János: A központi ügyintézésnek a polgári iskolai tanárokkal kapcsolatos része. Budapest, 1941., 8-r., 15 lap.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a visszacsatolt felvidéki, kárpátaljai, majd az erdélyi, továbbá a bácsvidéki és muraközvidéki állami polgári iskolai tanárok részére az 1940—42. években négyhetes szünidei továbbképző tanfolyamokat rendezett.

A tanfolyamokon feldolgozott gazdag munkarend célja az volt, hogy a magyar hazába visszatért polgári iskolai tanároknak a több mint két évtizedes idegen uralom alatt szerzett műveltségét a magyar nemzeti tárgyak

művelődési anyagával kiegészítse, őket a magyar szellemi élet gazdagságával, az egyes szaktudományok főbb eredményeivel, valamint a magyar polgári iskolák belső életét irányító korszerű nevelési és módszertani elvekkel megismertesse.

A tanfolyam előadói a szegedi tudományegyetem és a tanárképző főiskola tanárai s az állami gyakorló polgári iskola szakvezető tanárai voltak s igen értékesen egészítették ki a fenti tudományos és gyakorlati előadásokat a vallás- és közoktatásügyi minisztérium illusztris előadói, kik a polgári iskolákkal kapcsolatos személyi és dologi ügyeket a legfelsőbb központi ügyintézés figyelembevételével tárták fel a tanfolyam hallgatói előtt.

Egy ilyen előadás anyagát ismerteti dr. Mileji Salamon Jánosnak fenti műve, amely, mint az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny különnyomata, füzet alakjában a polgári iskolákkal és a polgári iskolai tanárokkal kapcsolatos ú. n. személyi ügyek adminisztratív vonatkozásait ismerteti.

A szerző ebbeli előadását 9 fejezetben csoportosítja: 1. Az első fejezetben az 1868. évi XXXVIII. tc. és az 1927. évi XVII. tc.-kel kapcsolatban a polgári iskola multját, jelenét és nevelői célkitűzéseit ismerteti, megállapítva, hogy a magyar polgári iskola tanulóit valláserkölcös és nemzeti szellemben gyakorlati irányú általános műveltségben részesíti. 2. A második fejezet a hivatali szolgálati útnak az egyes tanügyi hatóságokkal kapcsolatos vonatkozásait világítja meg, hangsúlyozván a szolgálati út pontos betartását, mert főleg a személyi vonatkozású ügyekben a döntés meghozatalánál a minisztérium feltétlenül ismerni akarja a folyamodó közvetlen és közvetett fellebbvalóinak az ügyre vonatkozó álláspontját a folyamodóról közvetlen tapasztalatok alapján alkotott véleményét. 3. A harmadik fejezetben meggyőző szavakkal azokat az okokat ismerteti a szerző, melyek főleg a napjainkban elburjánzott protekció végleges megszűnését tennék kívánatossá. Mint mondja: »a protekció majdnem minden esetben szegénységi bizonyítvány kiállítása önmagunkról s a gyengének kapkodása olyan hatalmi tényezők után, amelyek ahelyett, hogy erejét bizonyítanák, épen gyengeségről tesznek tanuságot.« Hangsúlyozza, hogy minden magyar embernek nemzeti kötelessége elősegíteni ennek a társadalmi rákfienének minél előbb való kiirtását. Valóban így van, szerény véleményünk szerint azonban a protekció véglegesen csak akkor szűnhet meg, ha az egyes állások elnyerésére vonatkozó formai feltételek a felsőbbség által eleve pontosan körülíratnak, mert ily módon az érdemesség sorrendjét a pályázók minősítő adatai már magukban meghatározzák. 4. A negyedik fejezetben a szerző világos áttekintésben azokat az új rendelkezéseket ismerteti, amelyek a polgári iskolai tanárok áthelyezés iránti kérelmeiknek elbírálásánál ma érvényesek. E tekintetben a felsőbbség arra törekszik, hogy az érdemesség figyelembevételével a méltányosságot a lehetőséggel összeegyeztesse. 5. Az ötödik fejezetben az ideiglenes szabadságolásokra, a 6. fejezetben a tanárok alkalmazására, kinevezésére és nyugdíjazására vonatkozó jogszabályokat, a 7. fejezetben a polgári iskolai tanárok munkájának elismerését célzó intézkedéseket, míg a 8. fejezetben, — különös figyelemmel az 1935. évi VI. tc. végrehajtási utasítására — a polgári iskolai igazgatók hatáskörébe tartozó fontosabb ügyek elintézésének módjait ismerteti gondos és világos csoportosításban. 9. Végül zárószavában azt jelzi a szerző, hogy nem volt célja tudományos előadást nyújtani; s a közlött ismeretekkel tisztán azt a célt kívánta

szolgálni, hogy közvetlenebb kapcsolatot teremtsen a tanár és a legfőbb tanügyi hatóság között. Megállapíthatjuk, hogy a minisztériumnak valóban bölcs elhatározása volt az az intézkedés, mélyen a szűnidei tanfolyamokon elhangzott tudományos és pedagógiai előadások közé a miniszteri főtisztviselők ilyen adminisztratív tárgyú előadásait is beiktatta. A tanár életéhez az is hozzátartozik, hogy pedagógiai és szaktudományi ismeretei mellett a hivatását és személyét közvetlenül érintő ügyekben is megfelelő tájékozottsággal rendelkezék. Dr. Mileji Salamon János kiadott tanulmánya valóban világosan és rendszerezve tárta fel épen a magyar életbe most újólág bekapcsolódott tanárok előtt a hivatásukat közvetlenül érintő gyakorlati problémákat. Tette ezt a szerző a felvetett kérdésekben való széleskörű tájékozottságával s azzal a finom tapintattal és szeretettel, mellyel a polgári iskolai tanárság személyi ügyeit a tanügyi közigazgatás legfőbb helyén referensi munkakörében mindenkor intézte. A tanulmány ismerete igen értékes szolgálatokat tehet az iskola életében, különösen az igazgatóknak, kik a tanárság személyi ügyeivel kapcsolatos fontosabb tudnivalókat ebben a füzetben a leggondosabb csoportosításban, összefüggően együtt láthatják.

Kratožil Dezső.

Csete Balázs: Az iskolám az én várom. (Tanulmányok és jegyzetek.) Budapest, 1940., 169 lap, több rajz és szövegek közti ábra.

Ha elolvassuk Csete Balásznak a rajztanítás, a művészeti nevelés és a nevelés körébe vágó 20 tanulmányát és átnézzük az iskolai életből kiragadott 40 egynéhány karcát, érdekes és értékes egyéniség bontakozik ki előttünk. Nem nevelői rendszere, vagy sajátos módszere keltik fel az érdeklődést egyénisége és munkássága iránt, hanem nevelői munkája. Azok közé a kevesek közé tartozik, akik valóban hivatásuknak érzik a tanári pályát, komolyan veszik a műveltség terjesztésének kötelességét.

Munkaterülete Csepel. A csepeli gyári munkások gyermekeinek mellett igyekszik fogékonnyá tenni a kultúra, elsősorban a magyar kultúra értékei iránt. Ebből a munkaköréből való írásai: »A magyar népművészet polgári iskolánk kézimunkaoktatásban.« »Iskolai múzeumok és honismereti munkák.« »Csepel sziget múzeuma« mind kitűnő útmutatóul szolgálhatnak a hasonló munkaterületen dolgozó tanárnak, részint azzal, hogy az egyes feladatok gyakorlati megoldására is példát mutat. A rajztanítás részletkérdéseivel foglalkozó dolgozatai sok megfigyelésről és tapasztalatról tesznek tanúságot. A nevelői munkájában segítségére szolgáló lelkesedése elméleti fejtegetéseinek kárára van: dagályossá teszi előadását és figyelmét a problémák mély és rendszeres vizsgálatáról eltereli.

Ujvári Béla.

vitéz Fraknó József: A Budapesti Tankerület Évkönyve az 1942-1943. iskolai évről. Budapest, 1943., 8-r., 226 lap.

Ez a tankerület megalapításának 167. évében megjelent nagytekintélyű Évkönyv, mely a néhai Pintér Jenőtől 1920-ban alapított s 1936-ban kibővített kiadvány-sorozatnak 24. kötetként méltó folytatása, ismét szokott gazdag tartalommal jelent meg s bizonyítéka és tükörképe a tankerületben folyó céltudatos, állandóan pezsdülő, lendületes pedagógiai munkának s majdan, még a távoli jövőben is bőséges forrásműve a magyar oktatástörténet